

ДИНАМІЧНА МОДЕЛЬ „ШКОЛИ СПРИЯННЯ ЗДОРОВ'Ю” В ДІІ

Педагогіка та
психологія
в школі

Майже 20 років СЗШ працює як школа культури здоров'я, 10 років успішно втілює концепцію експериментальної діяльності щодо створення динамічної моделі школи здорового способу життя в умовах техногенних небезпек великого промислового міста.

Питання збереження та примноження здоров'я дітей у школі стоять на першому місці. Вся навчально-виховна діяльність побудована на основі моделювання системи здоров'язберігаючих технологій навчання та виховання.

УДК 37.014.5-
056.22:613.8

Ключові слова: динамічна модель школи здорового способу життя в умовах техногенних небезпек, школа культури здоров'я, формування стійких навичок здорового способу життя, здоров'язберігаючі технології навчання та виховання.

Місто Дніпродзержинськ колись називали містом „полум'яних зорь”, містом металургів і хіміків. Сьогодні велике промислове місто захлинається від небезпечних викидів десяти підприємств-забруднювачів, які розташовані в межах міста.

Загальний обсяг викидів забруднюючих речовин в атмосферу становить більше 110 тисяч тонн на рік.

За таких умов зростає необхідність піклування про здоров'я дитини з перших років її життя. Саме тому в системі освіти і науки міста майже всі дитячі дошкільні заклади та більшість середніх загальноосвітніх шкіл вбачають головним завданням виховної та навчально-виховної діяль-

ності педагогічних колективів збереження й зміцнення здоров'я всіх учасників навчально-виховного процесу, створення умов для повноцінного гармонійного розвитку дитини, формування стійких навичок здорового способу життя, підготовку дитини до суспільно значущого самоутвердження як громадянина України, громадянина єдиної Європи.

Як школа культури здоров'я, наш заклад успішно втілює концепцію експериментальної діяльності щодо створення динамічної моделі школи здорового способу життя в умовах техногенних небезпек великого промислового міста.

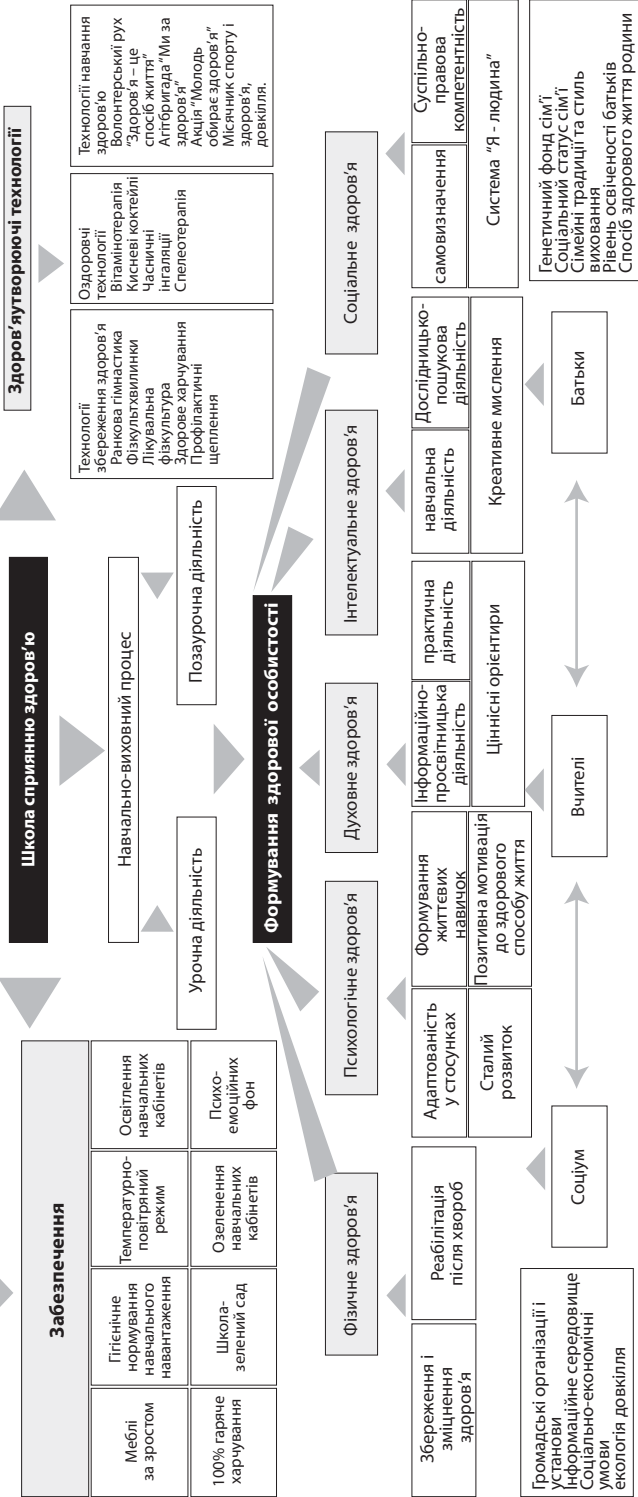
Людмила ЗАГОРОДНЯ

Директор комунального закладу „Середня загальноосвітня школа №44 м. Дніпродзержинська” Дніпродзержинської міської ради, вчитель математики вищої категорії, вчитель-методист

Матеріальна база			
Ігровий спортивний зал	Гімнастичний спортивний зал	Тренажерний зал лікувальної фіткультури	Соляний інгальтор
Плавальний басейн	Актова зала	Хореографічна зала	Часничний інгальтор
		Спортивні майданчики	Кабінет фізіотерапії

Створення умов для повноцінного гармонійного розвитку

Забезпечення	
Гігієнічне нормування навчального навантаження	Температурно-повітряний режим
Освітлення навчальних кабінетів	Психо-емоційний фон
Школа-зелений сад	Озеленення навчальних кабінетів
100% гаряче харчування	Школа-зелений сад

Школа сприяє здоров'ю	
Урочна діяльність	Навчально-виховний процес
	Позаурочна діяльність

Здоров'я	
Технології збереження здоров'я	Технології навчання здоров'ю
Ранкова гімнастика	Вологтерський рух
Фізкультурні заняття	"Здоров'я - це спосіб життя"
Лікувальна фізкультура	Часничні інгаляції
Здорове харчування	Арт-бригада "Ми за здоров'я"
Профілактичні щеплення	Акція "Молодь обирає здоров'я"
	Місячник спорту і здоров'я, довілля.

Соціальне здоров'я	
Самовизначення	Суспільно-правово компетентність
Система "Я - людина"	

Інтелектуальне здоров'я	
навичальна діяльність	Дослідницько-пошукова діяльність
Креативне мислення	

Духовне здоров'я	
Інформаційно-просвітницька діяльність	практична діяльність
Ціннісні орієнтири	

Фізичне здоров'я	
Збереження і зміцнення здоров'я	Реабілітація після хвороб
Адаптованість у стосунках	Сталій розвиток
Формування життєвих навичок	Позитивна мотивація до здорового способу життя

Громадські організації і установи, інформаційне середовище, соціально-економічні умови, екологія довілля

Генетичний фонд сім'ї, Соціальний статус сім'ї, Сімейні традиції та стилі виховання, Рівень освіченості батьків, Спосіб здорового життя родини

Діагностика функціонального стану основних систем організму – базовий метод, що дозволяє вивчати рівень здоров'я дитини, слідкувати за ним. Виявлення та своєчасне усунення причин, що негативно впливають на здоров'я, дають можливість постійно слідкувати за його станом.

Велику допомогу в проведеному моніторингу якості здоров'я учнів надають науковці та медики.

Основною складовою роботи медичної служби школи є **забезпечення моніторингу стану здоров'я школярів**. Поглиблені діагностичні медичні огляди, до яких залучаються спеціалісти дитячої поліклініки, дають змогу простежити зміни у здоров'ї учнів, вплив на нього розробленого комплексу заходів. На основі опрацювання результатів медоглядів заповнюється індивідуальний паспорт здоров'я та окреслюються напрями лікувально-коригуючої роботи з учнями.

Особлива увага приділяється здоров'ю молодших школярів. Багаторічна практика, діагностика рівня готовності дітей до школи переконують нас у тому, що готувати дітей до школи треба заздалегідь. Тому в школі працює підготовчий центр для майбутніх першокласників та їх батьків „Пізнайко”. Діти, які його відвідують, легше адаптуються в першому класі, більш активні на уроках, краще сприймають на-

вчальний матеріал, мають більш високий рівень мотивації до навчання.

Заклад ставить перед собою завдання щодо збереження та зміцнення здоров'я учасників навчально-виховного процесу, свою діяльність буде на створенні умов для повноцінного гармонійного розвитку учнів на основі матеріальної бази (спортивні зали, тренажерний та хореографічні зали, плавальний басейн, актовий зал, соляний та часничний інгаляторій, кабінет ще-

ПРОЕКТИ У ВИХОВНІЙ РОБОТІ

ШКОЛА – „ТЕРИТОРІЯ ЗДОРОВ'Я”

*Життя – це те,
що люди більш за все
намагаються зберегти
і менше за все бере-
жуть.*

Ж. Лабрюєр

Школа створила цілісну систему, яка стала механізмом для перетворення її на „територію здоров'я”. Реалізація цієї системи здійснюється в межах шкільного експерименту „Розробка динамічної моделі школи здорового способу життя в техногенних умовах великого промислового міста”.

Здоров'я неможливо купити, його потрібно тільки заслужити власною постійною копіткою працею. Але щоб дитина це зрозуміла, необхідно об'єднати зусилля всіх суб'єктів навчально-виховного процесу – вчителів, учнів, батьків – і створити навколо них атмосферу, наповнену потребами, традиціями та навичками здорового способу життя.

Основна мета системи:

- створення стійкої позитивної мотивації до збереження й зміцнення власного здоров'я;
- формування психологічного, фізичного та духовного здоров'я учня як важливих факторів здоров'я людини взагалі;
- профілактика психосоматичних захворювань.

Система створена з урахуванням вікових, фізичних і психологічних особливостей учнів. Виховний напрямок системи реалізується в межах шкільних проектів.

ПРОЕКТ „ЗДОРОВА ДИТИНА – ЗДОРОВА НАЦІЯ”

Тип проекту: про-
світницький

Мета проекту:

- розширювати сві-
тогляд учнів із питань
охорони здоров'я;
- заохочувати дітей
до здорового способу
життя;
- підвищувати са-
нітарно-гігієнічний
рівень знань учнів;

- виховувати дбайливе ставлення до свого орга-
нізму та навколишнього середовища.

**Класний керівник та вчителі-предметники
забезпечують:**

Ознайомлення учнів:

- з основами загартування;
- з історією виникнення паління та алкоголю;
- зі шкідливим впливом наркотиків на організм,
зі статистичними даними соціально-демогра-
фічного аналізу з цього приводу;
- з причинами заборони державою вживання ал-
коголю підлітками, паління в громадських міс-
цях, вживання наркотичних речовин;
- зі шляхами зараження на СНІД та венерич-
ними хворобами, профілактики захворювань;
- знайомство учнів зі здоров'язберігаючими тех-
нологіями, які використовуються в школі;
- виховання почуття людської гідності, критич-
ного ставлення до своєї поведінки та поведінки
своїх друзів, відповідальності за свої вчинки,
інтересу до здорового способу життя.

Розгляд проблеми з точки зору:

- юриста: „Шкідливі звички: причини та на-
слідки”;
- нарколога: „Медичне позбавлення від шкідли-
вих звичок”;
- венеролога: „Чума століття”;
- психолога: „Профілактика девіантної пове-
дінки учнів”.

Види діяльності класних колективів:

1-4 класів:

- години спілкування: „Сонце, повітря, вода –
наші найкращі друзі”, „Азбука здоров'я”, „Це
треба знати”, „Мое здоров'я в моїх руках”, „У
здоровому тілі – здоровий дух”;
- ранкова зарядка;
- фізкультхвилинки на уроках;
- заходи місячника „Здорового способу життя та
екологічного виховання”;
- конкурс фізкультхвилинок;
- конкурси малюнків „Хочу бути здоровим”;
- створення Галереї родинних емблем здоров'я;
- змагання „Тато, мамо, я – спортивна сім'я”;
- спільні заходи зі шкільною агітбригадою „Ми
– за здоровий спосіб життя!”;

плення, медичний кабінет, кабінет фізіотерапії, спор-
тивні та ігрові майданчики),
а також шляхом забезпе-
чення відповідних сані-
тарно-гігієнічних умов (ме-
блі, гігієнічне нормування
навчального навантаження,
температурно-повітряний
режим, освітлення примі-
щень, озеленення примі-
щень, 100% забезпечення
гарячим харчуванням, ство-
рення комфортного психо-
емційного фону).

*Другою важливою складо-
вою діяльності школи спри-
яння здоров'ю є викорис-
тання здоров'яутворюючих
технологій.*

**Технології збереження
здоров'я:**

- ранкова гімнастика;
- фізкультхвилинки;
- лікувальна фізкультура;
- здорове харчування;
- профілактичні ще-
плення.

Оздоровчі технології:

- вітамінотерапія;
- кисневі коктейлі;
- часничні інгаляції;
- спелеотерапія.

**Технології навчання
здоров'ю:**

- волонтерський рух
„Здоров'я – це спосіб
життя”;
- агітбригада „Ми за
здоров'я”;
- акція „Молодь обирає
здоров'я”;
- місячник спорту та
здоров'я, доквілля.

На основі цих важливих
складових будується весь
навчально-виховний про-
цес. Вплив соціуму, бать-
ків і вчителів через форму-
вання складових здоров'я –

фізичного, психічного, духовного, інтелектуального та соціального – забезпечує формування здорової особистості.

Приоритети діяльності:

- передача учням сучасних, достовірних знань про здоров'я та здоровий спосіб життя, на підставі чого здійснюється вплив на свідомий і зважений вибір школярами власного способу життя та відповідальної поведінки за нього;
- сприяння розповсюдженню знань про здоров'я в школі, родині, навколишньому середовищі;
- залучення школярів до активної пропаганди здорового способу життя серед однолітків.

Мета експериментальної діяльності:

- збереження, зміцнення здоров'я школярів;
- особистісно орієнтоване навчання в єдиному інформаційному просторі школи, родини, громадського середовища з урахуванням вікових потреб дітей;
- формування свідомого ставлення до здоров'я та зваженого вибору власного способу життя;
- формування соціальної компетенції свідомості школярів.

Завдання, що стоять перед педагогічним колективом:

- упровадження нових здоров'язберігаючих технологій навчання;
- проведення моніторингу

- мандрівки до острова „Здрав'я” в межах рейтингової гри в „Пошуках скарбів”.

5-8 класів:

- години спілкування: „Уміє сказати „Ні!”, „Наше здоров'я та наркотичні речовини”, „Крок у безодню”, „Алкоголь та нікотин – вороги здоров'я”, „Нікотин і підліток”, „Обирай сам – тютюн чи здоров'я?”;
- заходи місячника „Здорового способу життя та екологічного виховання”;
- круглі столи „Правова відповідальність неповнолітніх”, „Пияцтво та злочинність – неподільні”, „Моя позиція – бути здоровим”;
- конкурси плакатів „Ні!” шкідливим звичкам”; „Я обираю здоров'я”, „СНІД – чума ХХІ століття”;
- створення галереї „Родинний герб здоров'я”;
- конкурс „Шкідливі якості речовин та наслідки їх вживання”;
- участь у конкурсі з aerobicи та змаганнях зі спортивного танцю „Non-stop”;
- зустрічі з лікарями, психологами, юристами;
- конкурс учнівських рефератів „Знати та виконувати закон”; мозкові штурми: „Що ми знаємо про наркотичні речовини?”, „Засоби реклами. Антиреклама”;
- участь у волонтерському русі до Всесвітнього дня здоров'я „Час обирати здоров'я”;
- тестування, анкетування, тренінги;
- перегляд документальних та художніх фільмів за відповідною тематикою.

9-11 класів:

- години спілкування: „Ми – за здоровий спосіб життя”, „Наркоманія і СНІД”, „Кохання і секс”, „Вплив наркотичних речовин на організм людини”, „Екологія великого міста”, „Що означає здоров'я для молоді людини?”, „Крок у безодню”, „Алкоголізм – хвороба, що знищує особисте „Я”;
- участь у конкурсі з aerobicи та змаганнях зі спортивного танцю „Non-stop”;
- участь у заходах місячника „Здорового способу життя та екологічного виховання”;
- конференція „Підліток і закон”;
- дискусії: „Моя особиста позиція”, „Паління – проблема особистості чи проблема людства?”;
- участь у волонтерському русі до Всесвітнього дня підтримки ВІЧ-інфікованих;
- тестування, анкетування, тренінги;
- перегляд документальних та художніх фільмів за відповідною тематикою;
- зустрічі з лікарями, психологами, юристами.

Види діяльності керівників гуртків

- „Ми – за здоровий спосіб життя”, „Юний еколог”;
- „Школа лідерів”: проведення тренінгових занять „Бути кращими в усьому”, „Профілактика шкідливих звичок”;
- виступи агітбригади з метою проведення волонтерської роботи у школі для різних вікових груп дітей.

Завдання учнівського самоврядування:

- Пропагувати здоровий спосіб життя.
- Бути прикладом щодо ведення здорового способу життя.
- Планувати роботу учнівських колективів у межах проекту.
- Допомогати відповідальним в організації та проведенні акцій, конкурсів, заходів у межах проекту.
- Проводити рейди з виявлення порушень учнями „Кодексу гідності учнів СЗШ № 44”.

Завдання членів Наркопосту:

- Координувати дії учнів та учнівських колективів у напрямку роботи з профілактики шкідливих звичок серед учнів школи.
- Проводити індивідуальну роботу з учнями, схильними до шкідливих звичок.

ПРОЕКТ „СТЕЖИНА ЗДОРОВ'Я”

Тип проекту: практично-орієнтований

Мета проекту:

- популяризація занять фізичною культурою та спортом;
- активізація занять учнів у шкільних та міських спортивних секціях;

- формування навиків здорового способу життя;
- розвиток фізичних здібностей та навичок;
- виховання відповідальності за колективні справи, взаємної підтримки, почуття дружби, колективізму, толерантного ставлення один до одного.

У межах проекту класні колективи є активними учасниками:

- ранкової зарядки;
- фізкультхвилинок на уроках;
- спортивних змагань у межах святкування дня фізкультурника;
- спортивних змагань у межах місячника „Здорового способу життя та екологічного виховання”;
- змагань шкільних олімпійських ігор;
- змагань „Тато, мамо, я – спортивна сім'я” (1-4 ті класи);
- шкільного конкурсу фізкультхвилинок „На зарядку ставай!” (1 –6 класи);
- шкільних змагань із танцювальної аеробіки (7 – 10 класи);
- осінніх змагань зі спортивного танцю „Non-stop” (8-11 класи);
- військово-спортивних змагань „Ігри патріотів” (10-11 класи);
- міських змагань із танцювальної аеробіки;

стану фізичного, психічного та соціального здоров'я школярів;

- розробка спортивно-оздоровчих заходів;
- підвищення психологічної культури всіх учасників навчально-виховного процесу;
- підвищення престижу здоров'я та здорового способу життя серед учнів, учителів, батьків, широкій громадськості;
- здоров'язберігаюче наповнення всіх, без винятку, аспектів виховання, навчання розвитку дитини.

За 20 років свого існування школа брала участь у багатьох Всеукраїнських і Міжнародних науково-методичних конференціях, семінарах, у Міжнародних та Національних виставках („Сучасна освіта в Україні”, „Україна – крок у нове тисячоліття” та інших). З 2000-го року – член Українського Руху „Педагоги за мир та взаєморозуміння”.

У 2006 році наша школа стала переможцем III етапу Всеукраїнського конкурсу-захисту сучасної моделі навчального закладу – Школи сприяння здоров'ю.

У школі працює творчий педагогічний колектив, мета якого створити школу затишну, наповнену доброю, радістю, сердечністю, любов'ю; школу для дитини, яка буде жити в гармонії з собою, природою, світом; школу духовного та фізичного здоров'я. Вчителі добре розуміють, що саме вони найбільше впливають на здоров'я дітей, займаю-

чись їх навчанням і вихованням. Методичні напрацювання педагогів публікуються в різних педагогічних та методичних виданнях.

Педагоги школи визначили для себе місію: „Здоров'я, якісна освіта, відкритість, розвиток”, – розуміючи під цим розвиток творчих здібностей кожного учня, створення умов для самореалізації особистості, допомога в соціальній адаптації та усвідомленому виборі подальшого особистісного розвитку дитини, збереження та зміцнення здоров'я дітей.

Система виховної роботи школи відображає суть виховання, спосіб життя шкільного колективу за певними законами й традиціями. Вона має чітко визначену структуру прав та обов'язків усіх суб'єктів виховного простору. Виховна система – це динамічний процес, який дає змогу учням протягом шкільного життя пізнати й створити себе як особистість, яка здатна реалізуватися в майбутньому. Основи виховної системи „Я – Людина” визначилися під час роботи педагогічного колективу над виховною проблемою „Створення реальних умов для сталого розвитку особистості, здатної до соціально активного життя та реалізації себе в майбутньому на основі національних та загальнолюдських цінностей”.

Центральним структурним елементом виховної системи є учень. Саме він є, з одного боку, об'єктом

- міських змагань шкільних агітбригад „Будьмо здорові!” в межах акції „Молодь за здоровий спосіб життя”;
- міських змагань із футболу за Кубок мера м. Дніпродзержинська;
- міських змагань із волейболу та спортивного туризму;
- літнього оздоровлення дітей у шкільному таборі „Вітамін-44”, виїзному морському таборі „Бріз” у м.Ялта;
- обласних і міських акцій „Галерея кімнатних рослин”, „Флора України: компас у зеленому світі”, „День землі”, „День довкілля”, „Первоцвіти Дніпропетровщини”;
- шкільних акціях „Школа-сад”, „Посади дерево”, „Шкільне подвір'я”, „Натисни на сміття”, „Допоможи птахам”, „Замість ялинки – зимовий букет”.

Класні керівники забезпечують:

- підготовку класних колективів до участі в заходах проекту згідно з віковими особливостям колективу;
- взаємозв'язок із батьками щодо активізації занять дітьми фізичною культурою та спортом;
- контроль зайнятості учнів класу в шкільних і позашкільних секціях та гуртках.

Діяльність учнівського самоврядування:

- бути активними учасниками спортивних змагань усіх рівнів;
- пропаганда здорового способу життя;
- особистим прикладом пропагувати здоровий спосіб життя;
- допомога відповідальним в організації та проведенні акцій, конкурсів, заходів у межах проекту.

Батьки забезпечують:

- особистий приклад щодо ведення здорового способу життя;
- підтримку учнівських колективів щодо участі в спортивних змаганнях усіх рівнів;
- підтримку учнівських колективів щодо пропаганди здорового способу життя;
- особисту участь у спортивних заходах і заходах щодо пропаганди здорового способу життя.

ПРОЕКТ „ШКІЛЬНА ГАЗЕТА”

З 2000 року видається шкільна газета „Вітамін-44”. Створення шкільного друкованого видання мало на меті залучити учнів до спілкування з дорослими „на рівних”, до висловлення та відстоювання своїх позицій із будь-яких проблем, у тому числі шкільних.

Сьогодні видання газети в сучасному форматі дозволяє в комплексі вирішити цілу низку важливих завдань:

- забезпечення права дитини на вільне висловлювання своїх думок, розширення знань учнів із громадянської освіти;
- розвиток у школярів навичок критичного мислення;
- створення умов для реалізації учнями власних здібностей у найрізноманітніших видах діяльності: адміністративно-організаторській, редакторській, журналістській тощо;
- надання можливості першій публікації поетам і письменникам-початківцям;
- створення навколо шкільної газети широкого кола толерантного неформального спілкування, до якого, крім школярів, долучаються вчителі, батьки, випускники школи;
- формування в процесі реалізації проекту навчально-інформаційної компетентності школярів: уміння самостійно знаходити необхідну інформацію в різних джерелах (у тому числі в Інтернеті), опрацьовувати її, швидко реагувати на події.

Концепція шкільної газети полягає в тому, щоб відтворювати життя навчального закладу в усій його повноті, зберігати та розвивати кращі шкільні традиції, презентувати науково-методичні, літературні досягнення учнів та вчителів, вести батьківський всеобуч, пропагувати здоровий спосіб життя.

Газета „Вітамін-44” має державну реєстрацію та друкується в ОКП „Дніпродзержинська типографія”, надсилається до Бібліотеки Адміністрації Президента України, Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України...

Перший номер газети вийшов 15 лютого 2000 року тиражем 1000 екземплярів. Уже наступного року газета перемогла на І миському фестивалі шкільних газет м. Дніпродзержинська. Журі відзначило цікавий зміст газети, різнобічність тематичного спрямування, професійний вигляд, що приваблює увагу читачів.

У 2007, 2008 і 2009 рр. наша газета була переможцем Національного конкурсу шкільних газет у номінації „Найкраща друкована газета”. У 2008 р. юні кореспонденти отримали в подарунок від керівника українського парламенту Арсенія Яценюка графічний планшет.

2010 рік – участь і перемога у конкурсі газетних видань молоді „Молодіжний акцент – 2010” у номінації „Шкільна преса міст України” (дебют видання у цьому проекті).

педагогічного впливу, з іншого, – суб’єктом і безпосереднім учасником діяльності виховної системи.

Невід’ємною частиною виховного процесу в школі є *учнівське самоврядування* (загальношкільне та класне). Саме його діяльність спрямовано на створення середовища, яке навчає та виховує в дитині вміння існувати в умовах громадянського суспільства. Основними документами учнівського самоврядування є Устав шкільного самоврядування та „Кодекс гідності учнів школи № 44”, які були затверджені рішенням педагогічної ради.

У межах учнівського самоврядування впроваджена **рейтингова система оцінювання діяльності школярів** з метою:

- стимулювання систематичної діяльності учнів й учнівських колективів у навчально-виховному процесі;
- підвищення рівня об’єктивності оцінювання навчальної, пізнавальної, трудової, ігрової, спортивної, художньо-естетичної, організаторської діяльності учнів;
- активізації потенційних можливостей творчого зростання учнів;
- запровадження здорової конкуренції між учнями та класними колективами.

Система оцінювання діяльності учнів і класних колективів знайшла своє відображення у рейтингових

іграх „У пошуках скарбів” (1–4-й класи) та „Крізь терни до зірок” (5–11-й класи).

Результати рейтингу систематизуються двічі на рік і оголошуються на підсумковій лінійці I семестру та на останньому дзвоніку. Переможці визначаються в таких номінаціях: „Учень року” та „Учениця року”, „Я маю право надати останній дзвоник” (учень, учениця), „Відкриття року”, „Спортсмен року”, „Клас року”.

Пріоритетним методом педагогічного впливу є *метод проектів* як засіб створення творчої, дієвої, розвиваючої атмосфери для всебічного розвитку особистості учня в школі. У нашому навчальному закладі склалася **система шкільних традиційних проектів** (наприклад, проект „Шкільна газета „Вітамін-44”, „Пам’ять потрібна не мертвим, пам’ять потрібна живим”, „Стежина здоров’я”, „Здорова дитина – здорова нація”, „На терезах Феміди”, „Розумники та розумниці” та інші) та **проектів класів** („Що в імені твоєму”, „Український віночок”, „Не загубися у хвилях бурхливого життя”, „Звичаї мого народу” та інші). Впровадження технології проектів дозволяє

МІЖНАРОДНИЙ ПРОЕКТ „ШКОЛИ-ПАРТНЕРИ ПРОТИ СНІДУ”

З 2004 року школа є учасником Міжнародного проєкту „Профілактика ВІЛ-інфекції в системі шкільної освіти”. Програма відпрацьована з учнями 9-х, 10-х та 11-х класів.

Питання роботи школи над проєктом висвітлюються на засіданнях методичної ради, педагогічної ради школи, на батьківських зборах. Підсумки анкетування учнів школи постійно використовуються для розробки методичних рекомендацій щодо викладання курсу.

Ефективним інструментом для досягнення основної мети є *уроки у формі тренінгу*.

Найхарактернішими при викладанні та проведенні тренінгів є:

- нові підходи (співпраця, відкритість, активність, відповідальність);
- нові знання (інтенсивне засвоєння, уточнення);
- позитивні цінності, ставлення, ідеали;
- нові уміння і навички (ефективної комунікації, самоконтролю, лідерства, роботи в команді, уміння надавати й отримувати допомогу, аналіз ситуацій і прийняття рішень).

Завдяки участі в проєкті „Школи-партнери проти СНІДУ”:

Ми можемо подарувати учням особливий час і місце в школі. Запрошуючи дітей сісти в коло і обмінитися думками, ми наслідуємо давні традиції, що існують у багатьох культурах світу – організувати своєрідне коло, де кожен має змогу висловитися з приводу будь-якої події чи проблеми і вислухати думки інших людей.

Ми можемо допомогти дітям відчувати єднання з групою. Багатьом підліткам важко зосередитися на навчанні, якщо вони почувуються самотніми. Це відчуття може підштовхнути їх до кампаній, нормою в яких є вживання алкоголю, наркотиків, насилля, інші протиправні дії.

Ми можемо дати дітям „точку опори”. Допмагаючи усвідомити цінності й пріоритети, ми наставляємо їх на правильний шлях, учимо уникати невинуватих ризиків і створення ними самими проблем.

Ми можемо навчити дітей приймати рушення і діяти з позиції здорового глузду. Розвиваючи в учнів навички критичного мислення, ми вчимо їх всебічно аналізувати ситуації, зважувати альтернативи, робити вибір і брати на себе відповідальність за його наслідки.

Ми можемо навчити дітей протистояти соціальному тиску. Тренуючи навички відмови, ми вчимо їх протидіяти маніпуляціям, підвищуємо їхню стійкість до пропозицій, які можуть спричинити проблеми.

Ми можемо навчити дітей долати стреси. В умовах інтенсивного навчального процесу важливо уміти розподіляти час, відпочивати і розслаблятися душею й тілом.

Ми можемо показати дітям, як можна жити у світі без насилля. Навчаючи учнів спілкуватися та розуміти одне одного, ми допомагаємо їм набути досвід мирного розв’язання конфліктів і пошуку компромісів. Ми здатні пробудити в дітей інтерес до того, що відчувають і як думають інші люди, розвинути у них *толерантність і співчуття*.

Ми можемо вселити у дітей надію. Розвиваючи в них навички самооцінки, ми найбільше допомагаємо дітям, які змушені дорослішати у складних життєвих обставинах.

ЕКОЛОГІЧНЕ ВИХОВАННЯ МОЛОДІ

Екологічне виховання молоді – важлива складова загальної освіти, надзвичайно важливий фактор розвитку гуманного суспільства. Воно повинно бути спрямованим на формування екологічної культури та виховання екологічних компетентностей учнів. Із раннього віку важливо закріпити в свідомості кожної дитини, що людина є частиною природи. Тому від стану природи залежить життя людства.

Екологічне виховання необхідно починати не з космічних масштабів, а біля свого будинку, на своїй вулиці, на подвір'ї своєї школи. Лише усвідомивши особисті можливості, навчаючись вирішувати екологічні проблеми, людина замислиться над долею Всесвіту. Для того, щоб у дитини виникла потреба захищати оточуюче середовище, необхідно навчити її любити світ природи.

Робота з формування особистості з новим екоцентричним типом мислення та високим ступенем екологічної культури будується на двох основних блоках – це *навчальна* та *позашкільна робота*. Навчальна діяльність охоплює роботу на уроках біології, екології, географії, хімії, основах здоров'я.

Велика увага в нашому навчальному складі приділяється позашкільній діяльності, яка складається з 3-х блоків:

- I – науково-дослідницька діяльність;
- II – агітаційно-просвітницька робота;
- III – природоохоронна робота.

Науково-дослідницька робота спрямована на участь в обласних та міських конкурсах, у яких наша команда неодноразово перемагала: „Галерея кімнатних рослин” – 2007, 2009, 2011 роки; „Школа – сад” – 2008; „Джміль та бджілка” – 2008, 2009, 2010 рр.; „Екологічна стежка” – 2008, 2011 рр.; „Флора України: компас у майбутнє” – 2008, 2010 рр.

II блок. Агітаційно-просвітницька діяльність включає волонтерський рух:

- виступи екоатру „Паросток”;
- місячник здорового способу життя й екологічного виховання;
- екологічна сторінка в газеті „Вітамін-44”;
- виставки-конкурси малюнків, плакатів: „Збережімо першоцвіт”, „Краса та біль України”, „Рослини – захисники від радіації”, „Герб здоров'я”;
- інтелектуальні ігри-змагання між класами: „Знай! Люби! Бережи!” (рослини); „День Землі”, „У світі птахів”;
- наркост „Екологічний бумеранг”.

III блок. Формування цілісного ставлення до природи як джерела задоволення естетичних, комунікабельних, пізнавальних, рекреаційних та інших потреб особистості сприяє розвитку активної участі учнів в обласних, міських і шкільних акціях: „Посади своє дерево”, „Чисте подвір'я”, „Допоможи птахам”, „Школа – сад”, „Подаруй рослину школі”, „Збережи зелену красуню”.

Результатом такої роботи стали численні зелені куточки в кабінетах і рекреаціях школи, алеї та квітники на шкільному подвір'ї, доглянуті прилеглі території, вулиці міста.

Ми навчаємо дітей любити, зберігати та примножувати світ природи.

активізувати діяльність як класних колективів, так і кожного учня окремо, підвищити їх самооцінку та творчі здібності.

ПСИХОЛОГІЧНИЙ СУПРОВІД НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ

Психологічне конструювання навчально-виховного процесу

Ядром концепції Школи культури здоров'я є психологічний підхід до всього навчально-виховного процесу, який конструюється, відстежується та коригується таким чином, щоб кожна дитина досягла свого максимально-можливого рівня загального та психічного розвитку. Ця робота проводиться у трьох напрямках: з учнями, педагогами та батьками.

ДІЯЛЬНІСТЬ ПРАКТИЧНОГО ПСИХОЛОГА:

1. Просвітницька діяльність

Тематика педагогічних рад:

- „Психічне здоров'я педагогів та його вплив на психологічне благополуччя учнів у школі”;
- „Збереження здоров'я всіх учасників навчально-виховного процесу”, демонстрація слайдової програми;
- „Шкільні фактори ризику, що провокують стрес у дитини. Форми прояву шкільної тривожності та шляхи їх подолання”;
- „Готовність педагогів до створення умов для фор-

мування креативної особистості учня в навчально-виховному процесі”;

- „Сучасні підходи у сфері охорони здоров'я та його популяризації”, демонстрація слайдової програми.

Робота з методичним об'єднанням класних керівників на теми:

- „Педагогічна діагностика в системі роботи класного керівника”;
- „Діти „групи ризику” та рекомендації щодо роботи з ними”;
- „Практичні рекомендації вчителю щодо диференційного навчання та виховання”;
- „Рекомендації вчителю щодо навчання дітей із проблемами у розвитку та труднощами у навчанні”;
- „Аналіз психологічного аспекту уроку”.

Темптика батьківських зборів, батьківського всеобучу:

- „Мотивація як фактор успіху навчальної діяльності молодших школярів. Порушення мотивації навчання як першопричина негативної поведінки”;
- „Ваша дитина – п'ятикласник”;
- „Готуємо дитину до школи. Поради психолога батькам майбутніх першокласників”;
- „Психологічні особливості підліткового віку”;
- „Сім'я без насильства”;
- „Особливості адаптації учнів та наслідки дезадаптації до навчання у школі”.

Психолого-педагогічні семінари та консилиуми на теми:

- „Особливості адаптації першокласників до навчання у школі. Психологічні причини шкільної дезадаптації та їх наслідки” (за результатами діагностики учнів 1-х класів).
- „Адаптація п'ятикласників до середньої школи. Профілактика проблем у навчанні” (за результатами діагностики учнів 5-х класів).
- „Психологічна діагностика го-

товності учнів 4-х класів до переходу в середню ланку школи. Профілактика дезадаптації”.

- „Шкільна тривожність учня. Запобігання та профілактика”.

Підготовка матеріалів для стенду „Куточок психолога”. Темі:

- „Мобільний телефон: користь чи шкода здоров'ю?”;
- Професійна орієнтація „Професії нового сторіччя”;
- 3 проблеми протидії торгівлі людьми „2 грудня – Всесвітній День проти рабства”;
- „Агресія. Що з нею роботи? Як з'ясувати відносини правильно”;
- „Залежності та шляхи їх подолання. Аргументи за здоровий спосіб життя”;
- „Сам собі психолог. Готуємось до іспитів”;
- „Пірсінг, тату, татуаж та ризик для здоров'я”.

Підготовка матеріалів до шкільної газети „Вітамін 44”. Сторінка психолога.

2. Профілактична діяльність

Участь у засіданнях шкільної Ради профілактики.

Проведення виховних годин. Темі:

- „Права та обов'язки дитини” (тренінгове заняття з формування соціальних навичок для учнів 5-х кл.).
- „Один на вулиці” (міні-тренінг безпечної поведінки за програмою адаптації та соціалізації учнів 5-х класів).

- „Заходи щодо протидії торгівлі людьми” (проводяться анкетування старшокласників з метою виявлення ставлення до даної теми, переглядом та обговоренням навчального відеофільму „Станція призначення – життя”.

3. Психодіагностична діяльність

Дані групової діагностики зафіксовані в діагностичній карті класу або педагогічного колективу. За результатами досліджень складені аналітичні звіти, надано рекомендації адміністрації школи, вчителям, батькам, учням. Узагальнені результати дослідження використовуються з метою оптимізації навчально-виховного процесу.

Було проведено обстеження учнів та учнівських колективів:

1-х класів: діагностика рівня та змісту шкільної адаптації;

4-х класів:

- соціально-психологічна готовність учнів до переходу в середню ланку школи,
- дослідження рівня розвитку й особливостей понятійного мислення,
- сформованості найважливіших логічних операцій;

5-х класів:

- визначення рівня адаптації учнів до нових умов навчання;
- визначення рівня шкільної тривожності;

8-х класів: соціологічне дослідження „Батьки – мої друзі чи вороги?”;

9-х класів:

- дослідження рівня особистісної готовності до професійного самовизначення;
- шкільний тест розумового розвитку для визначення схильності до профілю навчання;
- соціологічне опитування „Здоров'я – моя цінність”;
- соціологічне опитування „Дозвілля з точки зору старшокласника”;

10-х класів:

- соціологічне опитування „Здоров'я – моя цінність”;
- соціологічне опитування „Дозвілля з точки зору старшокласника”;

11-х класів:

- соціологічне опитування „Здоров'я – моя цінність”;
- соціологічне опитування „Дозвілля з точки зору старшокласника”;
- дослідження типу темпераменту;
- дослідження професійних інтересів і нахилів, уточнення професійного вибору.

Відповідно до Програми дослідно-експериментальної роботи за темою: *“Проектування особистісно-розвивального змісту навчально-виховного процесу в навчальних закладах”* психологічною службою здійснено вхідний моніторинг розвитку учнів. За допомогою комп'ютерного комплексу „Універсал” було проведено системно-комплексний аналіз психосоціального розвитку особистості вихованців, визначено конкретні проблеми та потенційні можливості розвитку учнів, класних колективів, навчального закладу.

4. Корекційно-відновлювальна та розвивальна діяльність, проведення ділових ігор та тренінгів

Теми занять:

- для учнів 1-х класів – „Ці різні,

різні люди”, „Як краще спілкуватися?”, „Я тебе розумію”;

- для учнів 2-4 класів – „Мій настрій”, „Уміє протистояти шкідливому впливу”, „Хороший хлопчик, хороша дівчинка: які вони?”;
- для учнів 5-х класів – „Права та обов'язки дитини”, „Один на вулиці”;
- для учнів 9-х та 11-х класів – „Стратегія успіху у виборі професії”.

5. Психологічне консультування

Протягом року до практичного психолога школи найчастіше за допомогою звернулися з таких питань:

Батьки:

- поліпшення процесу соціалізації та адаптації дитини;
- визначення шляхів оптимізації методів спілкування та виховання;
- методи ефективної взаємодії з дітьми різних вікових груп;
- вирішення проблем без приниження гідності дитини.

Педагоги:

- індивідуально-комунікативна взаємодія педагогів і учнів;
- оптимізація навчально-виховного процесу;
- індивідуалізації процесу навчання та взаємодії з учнями групи соціальної дезадаптації;
- розподіл обов'язків у класному колективі, підвищення групової згуртованості для створення ситуації успіху в спілкуванні різних дітей у класі;
- превентивне виховання;
- просвітницько-пропагандистська робота з підвищення психологічної культури в сім'ях.

Учні:

- визначення референтних та лідерських груп у класних колективах, вивчення їх соціальної спрямованості;
- відносини з батьками та вчителями;
- взаємини в класі, визначення

спільних інтересів та форм взаємодії з однолітками;

- відносини між статями;
- уникнення та вихід із конфліктних ситуацій;
- вирішення проблем без приниження гідності інших людей;
- вибір профілю навчання, професії.

6. Організаційно-методична робота:

- робота у творчих групах з організації та проведення відкритих заходів шкільного та міського рівня, творчих звітів навчального закладу;
- підготовка тематичних блоків: „Ліворука дитина у школі”, „Організація індивідуального супроводу дітей групи ризику”, „Профілактика ВІЛ/СНІДу та інших негативних явищ серед учнів на основі розвитку життєвих навичок”, „Психолого-педагогічна профілактика суїцидальної поведінки й інших негативних проявів серед дітей і підлітків”;
- підготовка практичних посібників „Профілактика професійного вигорання педагогів”, „Психолого-педагогічна профорієнтація учнів 5-9 класів”;
- підготовка слайдових програм та альбомів за темами: „Дитині в школі повинно бути добре”, „Збереження здоров'я всіх учасників навчально-виховного процесу”, „Психоемоційне вигорання педагогічних працівників”, „Шкільна тривожність учня. Запобігання та профілактика”, „Сучасні підходи у сфері охорони здоров'я та його популяризації”.

Здоров'я є основною життєвою цінністю людини. Педагогічний та медичний колективи нашої школи добре усвідомлюють, як важливо зберегти та зміцнити здоров'я наших сьогоднішніх дітей, тому вносить вагомий вклад у формування здорового покоління українців.

Школа здійснює свою діяльність у відповідності до чинного законодавства України, зокрема наказу Президента України „Про невідкладні додаткові заходи щодо зміцнення моральності в суспільстві та утвердження здорового способу життя”, наказу МОН України „Про впровадження Комплексної програми формування навичок здорового способу життя у дітей і підлітків” тощо. Школа взаємодіє з установами, товариствами, об'єднаннями, фондами, асоціаціями, використовуючи їх потенціал для формування здорового способу життя дітей та молоді навчального закладу.

Отже, навчально-виховний процес у школі зорієнтовано на здібності, схильності, потреби та життєві плани учнів; на збереження основних, базових цінностей, своєчасне реагування на зміни, які відбуваються в соціумі, прагнення до створення необхідних умов для реалізації варіативної освіти, здійснення послідовності (спадкоємності) на всіх етапах розвитку школярів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Барматова І., Барматов В. Школа культури здоров'я. Сучасна модель навчального закладу. Концептуальне обґрунтування науково-дослідної експериментальної роботи // Директор школи, ліцею, гімназії. — 2009. — № 2. — С. 39-59.
2. Баштанський В., Жданов О. Менеджмент життя. — Изд.2. — 2003. — 528 с.
3. Браун Л. Иמידж — путь к успеху. — СПб., 2000 — 320 с.
4. Виговська О.І. Професіоналізм учителя як гарант збереження його здоров'я // Директор школи, ліцею, гімназії. — 2005. — №2. — С. 48-50.
5. Тихоплав С.М. Школа культури здоров'я — школа гармонійного розвитку // Директор школи, ліцею, гімназії. — 2010. — № 3. — С. 35-39.
6. Чешенко О.І. Забезпечити здорове середовище для дітей — забезпечити краще майбутнє // Наша школа. — 2010. — № 4. — С. 61-69.
7. Школа здоров'я: збірка. Ч. 1, 2 / уклад. В. В. Григораш. — Х. : Видавнична група „Основа”. — 2010. — 224 с.

Людмила Загородная Динамическая модель „школы содействия здоровью” в действии

СОШ почти 20 лет работает как школа культуры здоровья, 10 лет успешно воплощает концепцию экспериментальной деятельности относительно создания динамической модели школы здорового образа жизни в условиях техногенных опасностей большого промышленного города.

Вопросы сохранения и приумножения здоровья детей в школе стоят на первом месте. Вся учебно-воспитательная деятельность построена на основе моделирования системы здоровьесохраняющих технологий обучения и воспитания.

Ключевые слова: динамическая модель школы здорового образа жизни в условиях техногенных опасностей, школа культуры здоровья, формирование стойких навыков здорового образа жизни, здоровьесохраняющие технологии обучения и воспитания.

Ludmila Zagorodnya Dinamical model of a "school with promotion to health" at work

SPH-school works as a school of health culture near 20 years. Along 10 years, it introduces with success conception of experimental activity connected with creating dynamical model of "healthy way of life" school in conditions of technogenic dangers produced by a great industrial town.

The problems of retaining and enancement of children's health in the school are situated on the first place. All the teaching and educational activity is constructed on the base of modelling the system of healthsaving teaching and educational technologies.

Key Words: Dinamical model of a "school with promotion to health" in conditions of technogenic dangers, school of health culture, formation of a stable experience of healthy life, healthsaving teaching and educational technologies.